

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Miina Sillanpään Säätiö sr

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Eija Sorvari

eija.sorvari@miinasillanpaa.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen tulee olla keskeinen tavoite soteuudistuksessa. Pidämme esityksessä hyvänä sitä, että palvelujen järjestämisvastuu siirretään kuntia suuremmille järjestäjäalueille. Lisäksi on varmistettava, että palveluja on saatavilla ja ne toteutuvat asiakkaan tarpeiden mukaisesti yhdenvertaisesti koko maassa. Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta voidaan edistää mm. monituottajuudella, hoito- ja hoivatakuulla, palveluseteleillä sekä Kela-korvauksia nostamalla. Palvelujen käytön mahdollisuus on varmistettava myös turvaamalla kaikille kansalaisille tasavertaiset palvelut. Esimerkiksi asiakasmaksut eivät saa muodostua esteeksi palvelujen käyttämiselle.

Palvelujen kustannustehokkuus, laatu ja vaikuttavuus edellyttävät, että sosiaali- ja terveyspalvelut muodostavat asiakkaalle yhdessä hänen kanssaan suunnitellun ja toteutetun kokonaisuuden, joka hyödyntää monipuolisesti alueellista palvelutuotantoa ja palveluntuottajia. Uhkana uudistuksessa on, että sosiaalihuollon palvelut jäävät sivuun tai vähemmälle huomiolle kuin terveydenhuollon palvelut. Asiakkaan näkökulmasta palvelujen on kuitenkin muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. Saumattomilla hoito- ja palveluketjuilla, joihin integroidaan sekä sosiaali- että terveyspalvelut, laaja-alaisesti alueen palveluntuottajia sekä järjestölähtöistä auttamistoimintaa saadaan aikaiseksi sekä vaikuttavia palveluja yksilöllisesti palvelun käyttäjälle että kavennetaan terveys- ja hyvinvointieroja väestötasolla. Sote-maakunnilla olisi oltava velvoite ottaa yksityinen ja kolmannen sektorin palvelutuotanto sekä järjestöjen auttamistoiminta osaksi palvelustrategiaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi.

Soteuudistuksessa on painotettava hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen sekä ennaltaehkäisyn merkitystä. Olennaista on huolehtia hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen rakenteista, resursseista ja kehittämisestä. Järjestöillä on monipuolista toimintaa hyvinvoinnin- ja terveyden edistämiseksi, joten yhteistyö järjestöjen kanssa on avainasemassa vaikuttavien toimintamallien ja käytäntöjen luomiseksi. Tuloksellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen myöhentää tai parhaimmillaan kokonaan poistaa tarpeen raskaille, kalliille palveluille, kuten esim. ikääntyneiden tehostettuun palveluasumiseen tai kuntoutukseen. Uudistava kehittämissuunnitelma, mm. kustannustehokkaiden digitaalisten palvelujen osalta, edellyttää toimivaa yhteistyötä oppilaitosten, kolmannen sektorin ja yritysten kaltaisten kehittäjäorganisaatioiden kanssa.

Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen edellyttää huomion kiinnittämistä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen. Erityisesti on otettava huomioon ihmiset, joilla on monenlaisia toiminta- ja työkyvyn haasteita. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja raskaiden palvelujen minimoimiseksi heidän kohdallaan on olennaista tunnistaa palvelutarve riittävän varhain ja huolehtia laaja-alaisesta yhteistyöstä terveydenhuollon, sosiaalihuollon, alueen palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa. Paljon erilaisia palveluja tarvitsevat henkilöt hyötyvät myös siitä, että heille osoitetaan vastuuhenkilö, joka vastaa palvelukokonaisuuden yhteensovittamisesta.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Lainsäädäntö mahdollistaa asukkaille monenlaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Pidämme tärkeänä, että asukkaille luodaan saavutettavat osallistumis- ja vaikuttamiskanavat palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen ja toimintaan osoitetaan riittävästi resursseja.

Pidämme hyvänä velvoitetta erilaisten kansalaisryhmien toimielinten, kuten vanhusneuvoston, asettamisesta.

Kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien ja osallisuuden varmistamiseksi ja lisäämiseksi jokaisen sote-maakunnan tulee luoda yhteistyörakenteet ja toimielin maakunnan ja kansalaisia sekä palvelunkäyttäjiä edustavien kansalais- ja sosiaali- ja terveysalan järjestöjen väliselle yhteistyölle. Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että demokratian toteutumista heikentää esityksessä oleva sote-maakuntien väliaikainen valmistelutoimielin, jolle on suunniteltu merkittäviä vallankäytön mahdollisuuksia ennen maakuntavaaleja.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Sotepalveluissa lähtökohtana tulee olla asiakaslähtöisyys. Palvelujen on muodostettava palvelujen käyttäjän näkökulmasta yhtenäinen kokonaisuus, johon integroidaan yksityisten ja järjestöjen tuottamat palvelut sekä muu järjestöjen toiminta, kuten vertaistoiminta, hyvinvointia ja terveyttä edistävät ryhmätoiminnat ja vapaaehtoistoiminta. Sektorirajat ylittävästä yhteistyöstä ja tarkoituksenmukaisesta työnjaosta sopiminen on siten tärkeää tuloksellisten ja vaikuttavien palvelujen aikaansaamiseksi. Monituottajuus mahdollistaa yksilöllisten palvelutarpeiden huomioon ottamisen. Erityisen tärkeää on turvata pienten palveluntuottajien, kuten monien järjestötaustaisten toimijoiden, mahdollisuudet toimia palveluntuottajina. Laadukkaat, vaikuttavat palveluprosessit edellyttävät sote-maakunnilta hyvää hankintaosaamista, johon tulee kiinnittää erityistä huomiota.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Lakisääteiset tehtävät muodostavat suurimman osan maakunnan tehtävistä. Itsehallinnon toteutumiseen vaikuttavat pääosin muut tekijät. Keskeistä on, että asiakas saa laadukkaan ja vaikuttavan palvelukokonaisuuden. Palvelujen toteuttaminen asiakaslähtöisesti edellyttää, että sote-maakunnat voivat toimia itsenäisesti hyödyntämällä laaja-alaisesti alueensa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä, osaamista ja palveluntuottajia.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Pidämme hyvänä sitä, että lakiesitys mahdollistaa asukkaille osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lakiesityksessä on kuitenkin otettava huomioon nykyistä enemmän kansalaisjärjestöjen merkitys erilaisten väestöryhmien edustajana ja toiminta asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistajana. Järjestöillä on myös merkittävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jonka lähtökohtana on suora yhteys kansalaisiin ja heidän tarpeisiinsa sekä kansalaisten osallistamiseen kehittämistyön suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Ehdotamme, että jokaiseen sote-maakuntaan luodaan virallinen toimielin maakunnan ja järjestöjen välistä yhteistyötä varten edistämään asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistamaan järjestöjen toiminnan integrointia sote-maakuntien hytetoimintaan.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Kustannusten hillintään vaikuttavia tavoitteita tarvitaan. Kustannusten hillintään johtavat toimenpiteet eivät saa kuitenkaan kohdentua siten, että ne heikentävät asiakkaiden mahdollisuuksia saada palveluita, viivästyttävät hoitoon pääsyä tai vaikeuttavat hoitoon hakeutumista. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen ja yhdenvertaisuus edellyttävät sitä, että kaikilla on mahdollisuus päästä tarvitsemansa palvelun piiriin nopeasti ja saada tarvitsemansa hoito kustannusten muodostumatta esteeksi. Tämän vuoksi uudistuksessa on tärkeää varmistaa, että esim. asiakasmaksut eivät ole este palveluihin hakeutumiseksi.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin [Uudistuksen on turvattava sote-maakuntien mahdollisuudet investoida sote-maakunnan tavoitteiden mukaisesti ennalta ehkäisevään työhön, jolla voidaan vaikuttaa tuleviin kustannuksiin.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ehdotamme pykälään 32 lisäystä:

.... Lisäksi jokaisessa maakunnassa tulee olla virallinen yhteistyöelin sote-maakunnan ja järjestöjen yhteistyölle. Sote-maakunnan on kuultava vaikuttamistoimielimiä ja otettava niiden kanta huomioon strategisessa päätöksenteossaan koskien sosiaali- ja terveystalouden järjestelmää ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Pidämme myönteisenä sitä, että järjestämisvastuu esitetään siirrettäväksi sote-maakuntiin. Palvelujen saatavuuden lisäksi on seurattava myös niiden laatua ja vaikuttavuutta. Parhaimpaan lopputulokseen pääsemistä edistää alueen palveluiden ja osaamisen monipuolinen

hyödyntäminen. Yksityinen ja kolmannen sektorin palvelutuotanto on otettava huomioon ja varmistettava, että asiakkaat saavat kokonaistarjonnasta kustannustehokkaasti laadukkaat ja vaikuttavat palvelut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen varmistaminen edellyttää myös, että sote-maakunnassa ja kunnissa tunnetaan järjestöjen monipuolinen toiminta ja järjestöjen tarjoamat palvelut integroidaan rakenteisiin ja asiakkaan palveluprosesseihin, mm. ikääntyneiden palveluihin ja kuntoutumisen prosesseihin.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Sotepalvelujen yhdenvertainen saatavuus edellyttää valtakunnallisesti panostamista oikea-aikaiseen ja nopeaan palveluun pääsyyn, mihin ei saa vaikuttaa asiakkaan asuinpaikka. Palvelunkäyttäjän edun ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi on hyödynnettävä laaja-alaisesti kaikkia alueen toimijoita, kuten yksityistä ja kolmatta sektoria. On tärkeää levittää myös innovaatioita ja syntyneitä hyviä käytäntöjä valtakunnallisesti muiden sote-maakuntien käyttöön. Yhteistyö ja työnjako muiden sote-maakuntien kanssa on erityisen tärkeää pienten sote-maakuntien kohdalla. Pelkästään rakenteellinen järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta maakunnille ei riitä laadun varmistamiseen ja saa aikaan yhdenvertaisuutta. Palvelujen laadun ja vaikuttavuuden säännöllinen seuranta, arviointi ja kehittäminen on tärkeää. Laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseen on luotava kannusteet lakikokonaisuuteen. Palvelutarpeen arviointiin pohjautuva yksilöllinen asiakassuunnitelma, johon Kuntoutuskomitean ehdotuksen mukaan sisältyy tarvittaessa myös yhdessä asiakkaan kanssa laadittu kuntoutussuunnitelma, tulee sisällyttää lakiin. Asiakassuunnitelman avulla voidaan mahdollistaa asiakkaalle kokonaisvaltainen palveluprosessi. Kaikki palveluntuottajat tulee velvoittaa noudattamaan asiakassuunnitelmaa, jota on seurattava ja arvioitava koko prosessin ajan.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Pidämme tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nostetaan uudistuksessa keskeiseksi tavoitteeksi. Ikääntyvässä yhteiskunnassa on vahvistettava kansalaisten toiminta- ja työkyvyn ylläpitämistä ja säilymistä ottamalla monipuolisesti käyttöön alueen toimijat ja resurssit. Pidämme hyvänä sitä, että Sote-järjestämislaissa esitetään säädettäväksi, että kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho ja tehtävä yhteistyötä sote-maakunnan sekä muiden kunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Näin hytetoimintaan varmistetaan lähtökohtaisesti paras mahdollinen osaaminen. Yhteistyö tule määritellä kuitenkin tarkemmin, jotta laki takaa valtakunnallisesti yhdenmukaiset lähtökohdat mm. järjestöjen ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Vuorovaikutuksen tulee myös olla säännöllistä ja jatkuvaa ja sille on turvattava tarvittavat yhteistyörakenteet ja resurssit. Yhteistyöllä ja hyödyntämällä eri toimijoiden osaamista sekä mm. tutkimus- ja kehittämistoimintaa, turvataan asiakkaalle paras lopputulos. Yksityistä ja kolmannen sektorin palvelutuotantoa sekä järjestölähtöistä toimintaa, kuten vertaistukea, hyvinvointia ja terveyttä edistävää ryhmätoimintaa sekä kokemusasiantuntijuutta tulee hyödyntää asiakkaan parhaaksi. Tämän vuoksi on tärkeää, että alueen järjestöjen toiminta tunnetaan ja palvelujen piiriin tulevat asiakkaat osataan ohjata järjestöjen toimintaan aina kun toiminta edistää asiakkaan hyvinvointia ja terveyttä.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Pidämme kuitenkin erittäin tärkeänä, että monituottajamalli turvataan ja palvelujen hankintaa sekä yhteistyötä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa voidaan toteuttaa.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [Asiakaslähtöisyys edellyttää, että yksityiset palveluntuottajat ja järjestöt voivat edelleen toimia palveluntuottajina. Järjestötaustaisilla palveluntuottajilla on jatkuva yhteys palveluja tarvitseviin kansalaisiin sekä runsaasti asiantuntijuutta ja kokemusta. Ostopalveluja on voitava edelleen käyttää yhdenvertaisuuden varmistamiseksi sekä laadultaan ja vaikuttavuudeltaan parhaan mahdollisen palvelun turvaamiseksi asiakkaille. Laadun ja vaikuttavuuden varmistaminen edellyttää sote-maakunnilta hyvää hankintaosaamista ja sitä, että laatu ja vaikuttavuus ovat hankintakriteerejä. Järjestöjen mahdollisuudet palvelujen tuottamiseen on turvattava. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että pienet yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat pystyvät jatkossakin osallistumaan kilpailutuksiin]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin [Järjestämislakiin on perusteltua nostaa vaade yksityistä terveydenhuoltoa ja sosiaalihuoltoa koskevien vaatimusten täyttymisestä. Muut mahdolliset vaatimukset tulee jättää palvelujen järjestäjä- ja tuottajatahon kesken sovittaviksi.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Vaatimukset eivät saa heikentää pienten palveluntuottajien mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Pykälä 7: Esitämme poistettavaksi ko. pykälän 2. momentista kohdan ”mahdollisuuksien mukaan” :

.... Sote-maakunnan on myös osaltaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Pykälä 10. Esitämme seuraavaa lisäystä:

...Lisäksi sote-maakunnan on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamista kunnan ja valtion muiden palvelujen kanssa ja huomioitava palveluketjuissa järjestölähtöinen auttamistoiminta.

2. momentin alkuun lisäys:

Sote-maakunnassa tulee olla palvelujen integraatiota varmistava toimielin, jossa kaikilla sidosryhmillä on jäsenyys.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita.

Monituottajamalli tulee turvata uudistuksessa ja vahvistaa yhteistyötä julkisen sektorin, yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin välillä. Tällä on merkitystä sosiaali- ja terveyserojen kaventumiseen, yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja tehokkaaseen toiminnan toteutumiseen. Laadun ja vaikuttavuuden tulee olla lähtökohtina myös palvelujen hankinnassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on olennaista integroida järjestölähtöinen auttamistoiminta julkisen sektorin toimintaan. Näin voidaan osaltaan ehkäistä tai ainakin myöhentää raskaiden, kalliiden palvelujen tarvetta.

Kannusteita tarvitaan edistämään palvelujen kehittymistä. Myös innovaatiotoiminnassa on tehtävä yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten lähellä asiakaspintaa toimivien sosiaali- ja terveysalan järjestöjen ja säätiöiden kanssa.

Lakikokonaisuudessa on vahvistettava asiakkaan asemaa. Yksilöllinen, palvelutarpeen arvioinnin pohjalta laadittu asiakassuunnitelma tulee laatia kaikille palvelujen piiriin tuleville ihmisille. Kaikilla asiakkaan palveluprosessiin osallistuvilla toimijoilla tulee olla velvoite asiakassuunnitelman noudattamiseen.

Kuntoutuksella voidaan vaikuttaa ihmisten työ- ja toimintakykyyn sekä osallisuuteen. Kuntoutustarve tulee systemaattisesti tunnistaa ja arvioida. Osana asiakassuunnitelmaa on laadittava kuntoutussuunnitelma ja ohjattava asiakas tarvittavien kuntoutuspalvelujen piiriin. Palvelutarjonnassa on hyödynnettävä yksityisiä ja kolmannen sektorin palveluntuottajia. Järjestöillä ja säätiöillä on vahvaa osaamista ja toimintaa kuntoutumisen asiantuntijoina, vertaistukijoina ja kehittäjinä, joten niiden toiminta tulee integroida kuntoutusprosessiin ja järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava.

Palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin avulla voidaan vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopivat palvelut.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-
maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa
uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään
muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän
kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja
terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen
tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien
edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun
palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä
toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy
valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta
huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus
lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla
riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen
määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen
määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasejärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

kyllä pääosin [Uudistuksen tulee turvata asuinpaikasta riippumatta kaikille kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hoidon, hoivan ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiriin.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä vastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Järjestöjen toiminnan integroinnista palveluprosesseihin on huolehdittava. Järjestöt ovat merkittävä voimavara myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, mikä on tunnistettava ja hyödynnettävä.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Päätösvallan palvelujen tuotantorakenteesta ja ostopalvelujen hankinnasta tulee olla sote-maakunnilla. Valtion ohjauksella tulee varmistaa, että kullakin alueella ihmiset saavat tarvitsemansa palvelut kustannustehokkaasti. Vaikuttavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämismvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Sorvari Eija
Miina Sillanpään Säätiö